

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Disputationes Theologicae

Quatuor Tomis distinctæ: Quibus Univerſa Theologia Scholastica Clare,
Breviter & accuratè explicatur

De Deo, Et De Angelis

Martinon, Jean

Burdegalæ, 1644

Sect. 3. An & quomodo Deus ſit æternus?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73898)

Quicquid est, aliquando est.

minationem; sed illam habuit ab aeterno quia voluit ita ut hypothefis ab electione voluntatis pependerit. Quicquid autem est, aliquando est, & de illo verum est aliquando dicere quod sit, fumendo hanc particulam, *aliquando*, vel pro aliquo instanti, aut aliquo tempore distributiue, vel pro tota aeternitate collectiue, quo pacto dicimus voluntatem diuinam fuisse indifferentem ab aeterno. Verum enim est, quod voluntas diuina non fuerit de se alligata necessarii huic determinationi; vnde illa non fuit absolute necessaria; & quod ante totam aeternitatem non praecesserit hypothefis, propter quam haec determinatio fuerit necessaria ex suppositione, ita ut voluntas non potuerit illam non habere ab aeterno, propter antecedentem hypothefim immutabilem.

24.

D, Thom.

Obijciunt quidam, Deus in tempore operatur: ergo mutatur: tum quia actio est in agente, ut docet S. Thom. 1. p. q. 45. a. 3. ad 1. & ex operatione temporanea proueniunt Deo reales relationes, & denominationes Creatoris & Domini: tum etiam quia intelligi nequit, quomodo Deus operetur in tempore vi aeterni decreti, sine noua & actuali applicatione potentiae executivae, id est, omnipotentiae diuinae; quae applicatio fieri debet per actum aliquem voluntatis. Sicut nos nihil libere operamur per potentiam executivam, nisi solius decreti praeteriti, sine nouo actu efficaci voluntatis, applicante potentiam ad operandum hinc & nunc. Si autem est in Deo noua volitio, est mutatio ut supra ostendimus.

25.

Dens est immutabilis, quia operetur in tempore.

Respondeo negando consequentiam. Ad cuius primam probationem dico, actionem non esse in agente per modum formae intrinsecae, siue distinctae in se, siue indistinctae: sed esse implicititer ipsam virtutem actiuam, quae seipsa immediatè ponit effectum sine vlllo intermedio, re vel ratione distincta: alioqui enim daretur processus in infinitum, ut alibi supra explicabitur. In eumque sensum intelligendus est S. Thom. loco citato, & quotquot alij cum illo rectè de actione sentiunt. Denominationes verd illae, Creatoris, Domini, & similes, sunt extrinsecae denominationes, sumptae ex coexistètia creaturarum in tempore productarum à Deo, qui titulo creationis est supremus rerum omnium Dominus, diciturque Creator, ex coexistètia rerum quas creauit: sicut homo dicitur pater, ex coexistètia filij quem genuit. Relationes autem categoriae, quae à multis censentur resultare ex actione, inter agens & effectum, sunt tantum relationes secundum dici, & extrinsecae denominationes, propter quas res denominata non debet dici mutari. Et quamuis in creaturis exurgerent, ut mutantur, relationes huiusmodi distinctae à fundamento & termino: non sequeretur exurgere in Deo, qui non est in potentia ad tale quid, neque per aliud perfici potest.

26.

Ad secundam probationem consequentiae Respondeo, Deum non agere nouo actu vo-

luntatis, ut applicet potentiam executiuam ad operandum hinc & nunc: sed sufficere decretum aeternum quo voluit, ac semper vult, hoc instanti operari. Quod decretum, cum perseueret vsque ad illud instans, sufficiens est, ut tunc potentiam applicet. Neque incredibile videri debet, sed potius vana consentaneum Dei maiestati, decretum illud diuinum semper durans aequalere duobus actibus nostrae voluntatis: quorum vno decernimus operari in futurum: altero volumus hinc & nunc efficaciter, applicamusque actu potentiam voluntati subiectas. Et quamuis illud decretum diuinum fuerit vnum & idem ab aeterno; non propterea debuit operari, seu applicare actu potentiam, ad operandum ab aeterno: quia non fuit decretum de operando ab aeterno, sed de operando eo tempore, vel instanti, quo Deus libere statuit operari.

Deus non agit nouo actu voluntatis ut operetur de nouo.

SECTIO III.

An, & quomodo, Deus sit aeternus?

Deum aeternum esse docet Scriptura Isaia 40. Ecclesiast. 1. 8. 2. Machab. 1. & alibi sapientimè. Idem expressè traditur in Aeternanensi Concilio, capite Firmiter, de summa Trinitate, & in Symbolo Athanasij, asseriturque à Sanctis Patribus & Theologis omnibus tanquam dogma fide diuina certissimum. Patet etiam ratione naturali. Etenim quia Deus simpliciter & absolute immutabilis est, vnde sequitur ut absolute necessitate semper existat (quod est proprie aeternum esse) & neque finem, neque initium offendi habere possit: nam alioqui mutaretur vel à non esse ad esse, si inciperet esse: vel ab esse ad non esse, si finiret esse. Tum etiam quia Deus est, ens à se & absolute necessarium. Omnino enim necesse est aliquod ens necessarium: quia impossibile est omnia esse contingentia. Si enim omnia essent contingentia, possent non esse. Ergo fieri posset ut nihil esset. Ergo & ut nihil possibile esset. Nam in eo casu in quo nihil esset, nihil quocumque esse posset. Neque enim à seipso: quia quod non est, non potest esse causa productiua sui ipsius, neque vllius alterius. Non etiam ab alio: quia nihil aliud esset; siquidem supponimus nihil omnino esse.

27.

Probatum Dei aeternitas.

28.

Cetera vero omnia praeter Deum, cum absolute contingentia sint, & mutabilia secundum esse, quatenus saltem possunt absolute non esse, non sunt aeterna strictè ac proprie, nec esse possunt: quia non possunt non esse contingentia & absolute non necessaria. Atque ita solus Deus strictè ac proprie aeternus est, iuxta illud 2. Machab. 1. Domine Deus omnium creator &c. Solus praestans, solus iustus, omnipotens, & aeternus. An verd creaturae alio sensu aeternae esse possint, dicemus paulo post.

Solus Deus est aeternus.

Ad maiorem huius attributi declarationem quinque explicanda sunt. Primum, quid sit aternitas strictè sumpta? Secundò, quomodo differat ab alijs durationibus? Tertio, quomodo distinguatur ab attributo immutabilitatis? Quarto, an sit successiva? Quintò, an omnia etiam futura sint presentia aternitati, & Deo ab aeterno?

29.

Aternitas
quid sit?

Boetius.

D. Thomas

Circa primum, dico primò aternitatem strictè sumptam nihil aliud esse, quàm durationem quæ ex se est incapax termini, & in sua intrinseca ratione infinitatem in durando, & necessitatem absolutam in essendo includit. Vel, ut definit Boetius lib. 3. de consolatione profa 6. quam definitionem referet & approbat S. Thomas quæst. 10. a. 1. Aternitas est interminabilis vita tota simul & perfecta possessio. Dicitur *interminabilis*, id est, carens omni principio & fine, non solum, actu sed etiam de potentia absoluta. *Vita*, quia ensita carens principio & fine, non potest non esse vivens, cum sit adeo perfectum & excellens. *Tota simul*: quia non successiva: neque enim esse talis entis in successione & fluxu positum est, sed excellentissimè permanens & fixum. Dicitur denique, *Et perfecta possessio*: quia independens, inamissibilis, & absolute necessaria. Vel, ut alij volunt, quia carentia successione, quam aternitas dicit, est non tantum in ipso esse substantiali, sed etiam in omni perfectione, & in omni actu interno rei aternæ, ita ut in omnibus invariabilis sit. Sed ut rectè notat Suarez disp. 50. Metaph. sectione 3. num. 8. hæc differentia sic explicata, non est necessaria ad conceptum aternitatis: & loco *Vita*, melius esset dicere, *existentia*. Quia aternitas non tantum est vita, sed generatim cuiuscunque existentia interminabilis, seu cuiuscunque rei interminabiliter existentis. Cuiusmodi sunt in Deo attributa omnia absolute necessaria: non tamen contingentia & libera, vana sunt. Licet etiam æternum sit, Deus, qui solus strictè & propriè est aternus, summam habere uniformitatem & invariabilitatem simpliciter realem, non modo in esse, sed & in operari, & in omnibus perfectionibus intrinsicis: in eoque maxime differre ab alijs substantijs spiritualibus, quod hæc componunt successivè cum actibus vitalibus, vnde carent uniformitate maxima. Hæc tamen differentia aternitati accidentaria est. Quia licet Deus realiter variaretur secundum operationes contingentes & liberas: si tamen in esse substantiali absolutam necessitatem haberet; esset aternus secundum illud, & verè est: atque etiam secundum omnes rationes formales absolute necessarias.

30.

Præter hunc autem conceptum aternitatis strictum & proprium, aliter sumitur aliquando latius, & minus propriè, tribus modis. Primum, pro duratione quæ quomodocunque cæter principio & fine. Secundò, pro duratione antè vel post interminatam, qualis est duratio Angelorum, & animarum rationa-

lium, & visionis beatificæ, quæ ideo dicitur vita aterna, quia scilicet interminatam à parte post. Tertio, pro duratione valde longâ, licet vtrinq; terminatâ, quæ morali amplificatione aterna dicitur.

Circa secundum, dico secundò entium quædam connaturaliter existere indivisibiler & sine mora; ut instantia temporis, si quæ sunt: quædam morari & persistere in esse. Priora non durant: quia duratio est persistencia in esse: pertinent tamen ad prædicamentum *Quando*, cuius abstractum generale non est duratio, sed, *existere aliquando*, abstrahendo ab existentia indivisibili vel indivisibili & instantanea: Sicut genus summum prædicamenti *Vbi*, est vbiatio, seu existere alicubi: abstrahendo ab vbi indivisibili, & indivisibili, extenso & inextenso. Posterioris generis entia duram propriè: & illorû quadruplex est differentia. Quorundam enim esse connaturaliter est totum simul, ut Angelorum, cælorum & animarum rationalium. Quorundam autem in partibus successivis prioribus posterioribusque consistit: ut motus localis v. g. iuxta eorum opinionem qui putant huiusmodi motum esse modum aut entitatum distinctam à vbiati, constantem partibus fluentibus, & in successione continua positus, simulque impossibilibus. Rariorum priorum quædam postquam semel producta sunt, connaturaliter existunt semper, ut Angeli & anime rationales, & materia prima; quatenus saltem vi causarum naturalium non possunt destrui. Quædam connaturaliter defectibilia sunt, ut plantæ, animalia, intellectiones, volitiones, calor, frigus, & similia. Præter quæ omnia vnum est, nempe vnum & primum ens, quod absolute necessitate existit, & omnem terminum durationis excludit. Duratio entium successivorum dicitur tempus: permanentium vero naturaliter incorruptibilitatem suam. Permanentium naturaliter corruptibilium, instans discretum: & duratio multorum huiusmodi entium vocatur tempus discretum. Duratio denique entis absolute indefectibilis & interminabilis, aternitas est: quæ à tempore differt, quia non successiva: à reliquis, quæ etiam à tempore, quia absolute indefectibilis & omnimodè necessaria.

Alij huiusmodi durationes ita definiunt & distinguunt, ut durationem quælibet rerum permanentium, carentem principio & fine, vocent aternitatem latè: quam postea subdividunt in strictam, Deo propriam; & aliam creaturis communicabilem, licet re ipsa non communicent. Eam verò quæ principium quidem habet, sed sine caret, vel contra, vocant ævum. Illam autem quæ finem & initium habet, vocant instans vel tempus discretum, si rei permanentis est. Successivam verò quæcunque, siue finitam, siue non, tempus appellant. In quo ultimo nomine conveniunt: in cæteris assigant differentias valde accidentarias durationi & inaptas

31.
Quomodo
differt a
ternitas ab
alijs dura-
tionibus?Duratio
quadruplex.

Suarez.

inetrās contrahere summum genus duratio-
nis ad species eius proprias, si facti tantum
vel euentus rationem habent, & non radices
permanētiae, ac modi intrinseci permanendi.

Circa tertium, dico tertio aternitatem
strictē & propriē sumptam differre ratione
ab immutabilitate. Nam immutabilitas ex-
primit formaliter negationem tantum
mutationis actualis & possibilis, significat-
que stabilitatem & constantiam necessariam
in omnibus intrinsecis perfectionibus, tam
substantialibus & essentialibus, quam non
essentialibus; quam stabilitatem huiusmo-
di negatione explicamus. Aternitas verò
directē & formalitē exprimit durationem
& persistētiam diuini esse, siue diuinum
esse perseuerans & persistens cum quadam
eminenti longitudine interminabili, æqui-
valente tempori infinito, antē & post inter-
minato. Latius verò sumpta aternitas pro
duratione quomodocumque interminatā ex
vtraque parte, multo magis differt ab im-
mutabilitate, ac sine illa esse potest: quia
potest aliquid esse aternum, id est, intermi-
natum quoad durationem antē & post: & ta-
men esse mutabile, non modo secundum
esse aduentitium (quod aternitati secundum
esse substantiale extrinsecū esse diximus paulò
antea) verum etiam secundū esse substantia-
le & primum, nec re ipsa nunquam sic mu-
tetur. Et quomuis extra Deum nihil de fa-
cto sit productum ab aerno, sed præcesserit
negatio aternitatis quamlibet creatam existen-
tiam, vt colligitur ex capite *Firmior*, de
summa Trinit. probabilis tamen arbitror
cum D. Thom. quæst. 46. art. 1. potuisse
creaturas ab aerno produci: Nam ex parte
Dei, Deus à quo est, est adæquatē
& completē potens ad agendum: ex parte
verò effectus, potest is absolutē non præce-
di duratione à causa, vt ex ab illuminante
non præceditur. Item ab aerno non im-
plicat dari productionem, vt constat ex pro-
ductione Verbi & Spiritus sancti. Et quam-
uis hæc non sit causatio, propter absolutam
necessitatem, & independentiam Verbi, &
Spiritus sancti, à principio suæ originis:
nulla tamen respectu creaturarum est spe-
cialis implicatio ratione causalitatis, neque
ratione libertatis. Deus enim ab aerno liber
fuit, & ab aerno circa nulla exegit. Sicut
autem essent ab aerno produci, ita & in
aeternum persistere, quemadmodum re ipsa
constat, à parte post, Angelos & animas ra-
tionales aternas fore. Diligentè autem no-
tandum est, argumenta quibus communiter
contendi solet, implicare contradictionem,
quicquam creari ab aerno; pugnat non
modo contra processiones aternas persona-
rum diuinarum: sed & contra existentiam
Dei aternam, & virtualem extensionem di-
uine durationis infinitam à parte antē, &
adæquatē correspondentem infinito tempori
imaginario; quod à parte ante fluxisse ima-
ginamur ad explicandam durationem di-
uinam: vel contra actum Dei aternos contin-

To. ad I.

gentes & liberos. Quare nullam contradi-
ctionem veram ostendunt, sed quicquid ha-
beant difficultatis, re ipsa non concludunt, &
ratione aliunde certissima, difficultas in ima-
ginatione, & imperfectione intellectus no-
stri fundata, corrigenda est: quamuis alio-
qui sit maxima, & humano ingenio natura-
liter insuperabilis. An verò etiam mundus
cum ea rerum successione que nunc est, po-
tuerit esse ab aerno, dicemus alibi disp. 33.
sect. 1. Vbi ostendemus talem successione ho-
minum v. g. aliorum ab alijs, non potuisse
aeternam esse: quia debuit esse aliquis imme-
diatē Deo productus, à quo reliqui sint ge-
niti: adeoque primus duratione, finitè alios
præcedens.

Addo, non implicare, produci ab aerno
creaturam cum intrinseca, sed hypothetica,
necessitate in aeternum existendi. Vt si ab a-
terno Deus cum humano intellectu produ-
xisset actum supernaturalem asserentem se
seipso, se toti aternitati diuina coexistere
adæquatē. Sicut enim actus supernaturalis
repugnat falsitas ab intrinseco: ita huiusmo-
di actui repugnet ab intrinseco incipere
vel desinere. Similiter dari potuit actus su-
pernaturalis, asserens se nunquam mutatum
iri, se nunquam vniuersum esse Verbo hypo-
statice, mediatē vel immediatē &c.: que
ita esse eatenus immutabilis & non vnibilis
hypostaticè ab intrinseco, quia verus ab in-
trinseco. Immutabilis, inquam, non ab-
solutē, sed ex suppositione existentie se-
mel datæ: in qua tamen danda mutatio
quædam fuit, vel formalis, si
re productus est, & de non esse formali
& actuali transit ad esse: vel virtualis, si
ab aerno: quatenus potuit non esse; &
loco status non essendi, in quo aliqui
potuit, accepit esse contingenter & libe-
rè, quamuis in aeternum deinceps im-
mutabiliter sit illud retentum, neque mu-
tari possit per diuinam potentiam, aut or-
dinatam à sapientia, vt supra diximus n. 10.

Qui autem dicunt spatium imaginarium
esse actuale & positium: debent conse-
quenter dicere aeternum esse, & quidem
strictē & indefectibiliter: atque vt to-
quantur coherentem, debent admittere
aliud spatium temporaneum, absolutē ne-
cessarium, siue tempus absolutē aeternum.
Sed hoc omnino falsum est. Nam
Deus, & alia entia, aequè possunt existe-
re in seipsis, ac spatium illud: aut si non
possunt, ostendatur contradictio. Alio-
qui malè dicitur illud ens absolutē ne-
cessarium, vt in illo recipiantur alia: Deo
que iniuriosum est, atque fidei Catho-
licæ dissentaneum, asserere ens Deo
prius, absolutē necessarium eiusque iu-
ri & dependentiæ minime subiectum. Ne-
que loquuntur coherentem Theologi il-
li, qui tale spatium admittunt esse à se:
& ex felicitate essendi à se, colligunt
Deum, quia est ens à se, & ab alio indepen-
dens, esse illimitatum & infinitum in omni

33.
Aternitas
quomodo
differat ab
immutabili-
tate.

Potuerunt
creaturas
ab aerno
produci.

Possunt
etiam per-
petuo du-
rare.

34.

Creatura,
aliqua
potest esse
aliquo mo-
do immu-
tabilis
ab intrin-
seco.

35.

Spacia ima-
giniaria sūt
fictitia, &
quæ ac re-
pus imagi-
narium

genere perfectionis: cum tale spatium ve-
liant esse a se, & tamen esse imperfectissi-
mum.

36
Aeternitas
est virtua-
liter tantu
successiva.

Circa quartum, dico quartu aeternita-
tem (vt & quamlibet aliam durationem
rei simultanea, id est, qua totum suum
esse simul habet, non successiue per partes
prioris & posteriores tempore, alias alijs
succedentibus) carere formali successione
qua consistit in fluxu huiusmodi partium si-
bi succedentium: non carere tamen virtua-
li successione, qua in eo consistit, quod
Deus ex infinita p[re]sentia existentia, &
permanentia indefectibilis, aequalitat[er]
tempori insitit, & infinitis eius partibus
ab aeterno & in aeternum sibi succeden-
bus, si tales partes haberet. Atque de se con-
plete potens ad coexistendum adaequat[er] ex-
tensionis successiue infinita, si daretur.

37
Omnia su
Deo pra
ent. ob
iectiue ab
aeterno, sed
non reali-
ter.

Vnde facile est intelligere quod vltimo
quaesitum fuit, An omnia, etiam futura,
sunt praesentia aeternitati, & Deo ab aeter-
no? Dicendum est enim omnia qua in
quacumque temporis differentia sunt, esse
quidem praesentia, & coexistere aeternitati
diuinae, eidem realiter sumpta, vtpote
simplici & indiuisibili realiter: at non to-
ti formaliter & adaequat[er], secundum om-
nem aequiualentiam & amplitudinem vir-
tualem, quam habet infinitam, secun-
dum quam infinite praecessit omnia qua in
tempore condidit: & secundum ean-
dem adaequat[er], modo responderet vni
i[st]i existenti, modo alteri succedenti: Si-
cut per totalem amplitudinem virtuales
hic coexistit intim[er] Petro, illic Paulo,
neutri solum, & adaequat[er] ex parte sui,
quasi per alijs intim[er] coexistat. Quod si
aliquando Patres dicunt omnia esse pra-
esentia Deo ab aeterno, & nihil esse futu-
rum respectu alius: intelligendi sunt de
praesentia effectiua, respectu cognitionis
quam a omnibus habet ab aeterno perfe-
ctissimam: at non de physica praesentia,
qua inter alia esse nequit, nisi vtrumque
simul existat. Creaturae autem non exti-
tebant ab aeterno, sed Deus ab aeterno
praextitit, antequam quicquam faceret, vt
loquitur Scriptura Prouerb. 8. Quemad-
modum ergo creaturae ceperunt existere
quando in tempore facta sunt, ita cepe-
runt Deo coexistere; longaque alit[er] se
habuerunt, quam si ab aeterno producta
fuisent. Quod ita manifestum est, vt mi-
rum sit nonnullos hac de re dubitare.

est multa in eadem acceptione, in qua
ipsum est & dicitur esse vnum. Sic, v. g.
Christus est vnus homo, id est, non multi
homines: mundus est vnus, mundus scilicet,
id est, non multi mundi: aceruus scilicet,
id est, non multi acerui: & sic de alijs. Quo sensu vox, Vnum, supponit
pro ente quod dicitur vnum: & conno-
tat quod non sit multa, eo sensu quo
dicitur vnus. Atque in recto dicit aliquid
positiuum, & in obliquo negationem
quam addit supra ens, vt recte docet
sanctus Thomas quaest. 11. 1. artic. in Cor-
pore. D. Thomas

Secundo, sumitur frequenter vnum
alio sensu, prout significat negationem
consortij aliorum sub eodem nomine ac-
ratione: & idem est quod vnicum. Quo
modo quicquid non est multa, non est
vnum. Siquidem quilibet homo, v. g. est
vnum primo modo, quia non multa, id est,
non multi homines: at non hoc secundo
sensu, quia non vnicus.

Priori modo vnus, & quicquid aliud
est ens, est vnus; quia est indiuisum. In
multa, eo sensu quo ipsum est & dicitur
vnum. Estque euidens impossibili-
le quidpiam esse multa, eo sensu & ca-
ratione qua vnum est. Sive sit vnum
simplici vnitatis, quod genus vnitatis per-
fectissimum est, & maxime proprium: si-
ue sit vnum compositionis: aut aggrega-
tione solum. Adde autem sanctus Tho-
mas quaestione 11. artic. 4. Deum hoc ge-
neris vnitatis esse maxime vnum, quia est
maxime ens, & maxime indiuisus. Ens
quidem maxime, quia perfectissimum, & in-
finitum in omni genere perfectionis. Ma-
xime vero indiuisum, quia omnibus modis
simplicissimum.

De secundo genere vnitatis doctrina
eiusdem art. 3. & fidei catholicae, est,
Deum vnicum esse, vt saepius docet Scri-
ptura, Deuteron. 4. Dominus ipse est Deus,
& non est alius praeter eum: & capite 32.
Videte quod ego sim solus, & non sit alius
Deus praeter me. Et Psalmo 8. Tu es Deus
solus: & 1. Corinth. 8. Scimus quia nullus est
Deus, nisi vnus. Idemque modo Catho-
lici omnes certissimum semper habue-
runt, sed & Gentiles Philosophi ferè vni-
uersi, vt ostendit Eugubinus libro 3. de
perenni Philosophia capite 13. & se-
quentibus, post Cyrillum Alexand. lib.
1. contra Iulianum capite 9. & Euse-
bium de praeparatione Euangelica libro 11.
capite 9. Adde etiam testimonium totius
ferè orbis, quem ab inani multorum
Deorum religione, ad vniuersi veri Dei
cultum constat fuisse traductum per Apo-
stolos, eorumque successores, magna in-
genitum miraculorum multitudine: qua
nunc quoque non raro ad vniuersi veri
Dei nomen, & interpositionem, va-
rijs in locis fiunt: vt Demonum expul-
siones & corporibus obsessis aut possessis.

SECTIO IV.

De vnitatis Dei. Sine Deus ite vnus, &
absolue plures esse respugnet?

Vnum dupliciter sumitur. Primo, prout
opponitur multis, id est, quod non

Vnum dup-
pliciter
sumitur.

39.
Deus est
vnicus
vnus.

40.
Probat
vnicus esse
Deum.

Eugub.
Cyrill.
Euseb.